

Javaslat

„A hajdúnánási Református Templom”

Települési Értéktárba történő felvételéhez



Készítette:

Hajdúnánás Városi Önkormányzat

Szólláth Tibor

Hajdúnánás Város Polgármestere

Hajdúnánás, 2015. október 19.

(P.H.)



I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Hajdúnánás Városi Önkormányzat

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név:	Dr. Kiss Imre, Hajdúnánás Város Jegyzője
Levelezési cím:	4080 Hajdúnánás, Köztársaság tér 1. sz.
Telefonszám:	52/381-411 / 104
e-mail cím.	drkissi@hajdunanas.hu

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése:

A hajdúnánási Református Templom, mint műemlék jellegű épület

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

- | | | |
|---|--|--|
| ☐ agrár- és élelmiszergazdaság | ☐ egészség és életmód | ☒ épített környezet |
| ☐ ipari és műszaki megoldások | ☐ kulturális örökség | ☐ sport |
| ☐ természeti környezet | ☐ turizmus | |

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: **Hajdúnánás**

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

☒ **települési** ☐ tájegységi ☐ megyei ☐ külhoni magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

A 1860-ban így kezdi cikkét Takács Ede újságíró Hajdúnánásról:

„Ha az utazó az alföldi sík vidéken akár H. Böszörmény, akár Tokaj felől H. Nánás felé veszi útját, több órányi távolságban mindig maga előtt látja egy magas sugár torony aranyozott piramis alakját; - mely az utazó megkettőztetett léptei felé is csak nehezen látszik közeledni.”
(Takács Ede: Vasárnapi Újság, 1860.)

Bármelyik irányból is érkezünk Hajdúnánásra mindenképpen a Köztársaság térre jutunk, ahonnan, mint a nap sugarai indulnak az utcák a négy égtáj irányába. Ez a város központja, az egykori Bocskai vagy Piac tér. A hajdanában volt gyűlések, vásárok színtere mára alaposan megváltozott, de a fák árnyékában meghúzódó szobrainak méltósága, épületeinek szépsége így is sok látnivalót kínál az érdeklődőnek. Az ide érkezőnek messziről mutatja az utat a város jelképe, a Tompa Mihály által is megénekelt *"nánási sugártorony"*. Mondhatjuk, hogy mind a torony mind a templom a város szimbólumai, amelyek hirdetik a hajdúk munkaszeretét, a hitben való szilárdságukat, Bocskai és a haza iránti hűségüket, lokálpatriotizmusukat, karitatív magatartásukat.

A templom története:

1221-ben említi nevét először a *Váradi Regestrum*. Írásos bizonyíték van arra, hogy 1361-ben „Nánás monostora” néven templomos hely volt. A monostor szó arra utal, hogy katolikus vallású emberek

laktak itt. Az első magyar haditérképen „Nánás monostora” is megtalálható, mint a Kassa – Debrecen hadiút mentén elhelyezkedő város. Nyilvánvalóan nem csak magyarok, hanem, szkiták, szlávok, avarok, besenyők, kunok is lakhattak ezen a helyen, mint ahogy erre az ásatások is következtetni engednek. A felsoroltak egy része beolvadt a magyarságba más része tovább vándorolt, kedvezőbb lakhelyet keresve. Sok baj sújtotta ezt a területet. Amikor 1605 decemberében elfoglalták a hajdúk a várost, mint Bocskai ajándékát, szinte kopár pusztaság volt. Kovács Zoltán történész szerint a lakosság $\frac{1}{4}$ -e az őslakos, míg $\frac{3}{4}$ -e volt a Bocskai-féle kiváltság nyomán betelepült hajdú. Bocskai hadinépe, nemessége, birtoklevelet, és földet kapott vezérétől, és Nánás monostorának romjai között felépítették házaikat, a monostorból templomot és iskolát építettek. 1621-ben e templom falai között tartották azt az egyházkerületi gyűlést (pátriális synódium), amely egyházi ügyeket tárgyalt. A nánási reformált eklézsia szervezeti élete ekkor vette kezdetét. Sajnálatos módon, a hajdúk letelepedése előtti időkről keveset tudunk, nincsenek tárgyi emlékek, feljegyzések. Egyetlen biztos pontnak mondható a városra, mind az egyházra vonatkozóan *Rápolti Papp Mihály* feljegyzése. A prédikátor úr 6 évet töltött Nánáson (1663-1669). Ezen rövid idő alatt 6 úgynevezett futást élt meg. Ez azt jelenti, hogy ha bármelyik irányból ellenség közeledett, a figyelőtorony őreinek jelzése alapján, felkerekedtek és gyalog, szekéren elhagyták otthonukat, mentették az életüket. Sok esetben útközben is megtámadták őket, németek, tatárok, törökök és elrabolták tőlük, ami számukra érték volt. Rápolti annotációiban leírja, hogy szekéren szállított ládáit felhasogatták, kiszórták belőle az egyházi iratokat, a könyveit és a kézzel írott feljegyzéseinek egy részét is. Többek között ez az oka annak, hogy a város korábbi történetéről keveset tudunk. Egy 1572-ből származó török kincstári összeírás is azt támasztja alá, hogy Nánás templomos hely. Bizonyíték Nánás legrégebbi (1611-es) pecsétje arra vonatkozólag, hogy ekkor már rendezett közigazgatás volt. Egy végrendeleten olvasható a város körirattal ellátott bélyegzője: „*Sigillum Oppidi Nánás Ao1611.*”

1660 környékén a tatár lerombolta a templomot. Istenháza 1676-ban és 1707-ben újra leromboltatott. 1762-ben kibővítették a templomot, majd a tetőt is kijavították. 1791-ben a város egy új templom megépítését határozta el. Az építőmester *Rachbauer József*. A templom építését mindenfelől érkező mesterek végezték. Az ácsmunkát Derecskéről érkező három testvér végezte: Orbán Mihály, Orbán György és Orbán István. Az asztalos munkákat Lázár Péter debreceni mester készítette. A kőfaragó mester Sátoraljaújhelyről érkezett, aki a templom frontjaira kőből készült gömböket faragott. Az eredeti tervek szerint megbízták a Hajdú címer kifaragásával is, de ez nem valósult meg. Az üveges munkát a debreceni Baldauf József készítette. (MNL. HBML. HbFL. V. A 301/a. 7.k. 613 p. Nao. 371.) A lakatos Balla András debreceni mester volt. (MNL. HBML. HbFL. V. A 301/a. 7.k. 585 p. Nao. 231.) A téglavetésével Nagy János hajdúnánási lakost bízták meg. Aki a bérén felül minden ezredik téglát után 1 font húst kapott. (MNL. HBML. HbFL. V. A 301/a. 7.k. 588 p. Nao. 243.) A kovács munkát, Berencsi János, Szilágyi András, Nyakas György, Magi György, Tóth István és Aszalós Pál hajdúnánási mesterek készítették. A munkát ellátás fejében vállalták el. (MNL. HBML. HbFL. V. A 301/a. 7.k. 622 p. Nao. 422.) Az egyház is részt vállalt az építkezés költségeiben, úgy hogy egyházi földön tartott marhaállományából értékesített. (MNL. HBML. HbFL. V. A 301/a. 7.k. 621. p. Nao. 414.) Az építkezés gyorsan haladt és a következő évben, 1792-ben már fel is szentelték a templomot. Ekkoriban *Diószegi Sámuel* volt a lelképásztor. Az alaprajza ugyanaz, mint a mainak, csak akkor még alacsonyabb és náddal fedett volt. Az utóbbiból baj is származott, hiszen 1793-ban villámcsapás miatt leégett. Ez érlelte meg a gondolatot, melyet tett követett. 1794-ben Szent Mihályi „phisyussal” 200 forintért „menyőfojtót” szereltek toronyra-templomra.

Gyűjtést nem tudtak szervezni, ezért más jövedelemforrás után néztek: eladták a padokat az adakozó családoknak. 15, 10, és 3 forintért lehetett megvásárolni a padokat. Ezért lehet még ma is a közlekedő utak mentén, a padsorokon egyes családok nevét elolvasni. (vésés) 1809-re elkészült a templom, az egyházi jegyzőkönyv így ír erről: „*A templom vagyonszakasza négy szögletű körkerítésének a közepén építve, mely kerítésnek a négy szögletén vagyonszakasza négy kerek granárium építve, kerek bolthajtásra, hegyesen megzsindelyezve, bádogvitorlával. A négy cinterem területe a templommal együtt 216 ööl. A templom készült téglából, alól pedig terméskőből...*” 1831-ben megemelték a templom falait, és a tetőt 9 ezer darab vörösfenyőből készült zsindellyel fedték be. (MNL. HBML. HbFL. V. A 301/a. 7.k. 649. p. Nao. 52.) 1866-1867-ben tűzfalazták az épületet - Suján mérnök vezetésével - és újra építették a főfalakat.

A templom belső bemutatása:

A tűzfal építésével egyidejűleg kapta meg a nagyhírűvé lett **kazettás**, geometriai síkokból összeállított dekoratív **mennyezetét** is, amely *Nagy Sándor* és *Szilágyi István* ácsmesterek keze munkáját dicséri.

Terrakottás mennyezetnek nevezik a plafon ilyen jellegű burkolását. „A templom maga 40 méter hosszú és 17,4 méter széles épület, 4 portikusszal. Az északi portikusz hossza 7,5 méter, szélessége 7,2 méter. A keleti portikusz 9,4x7,2 méter a déli portikusok 7,2x6,9 méter hosszúak illetve szélesek. A két déli bejárat szimmetrikus, így a templom homlokzata délre néz. A templom a XIX. század második felében nyerte el végleges formáját. Műemlék jellegű az épület. Klasszicizáló, késő barokk stílusú.

Ha belépünk a hatalmas faajtókon a vízszintes és függőleges belsőépítészeti elemek kiegyensúlyozottságát érzékelhetjük. A templomban figyelemreméltó a **karzat**. A nyugati, északi és keleti oldalon végigvonuló barokk elemeket hordozó horizontális tömeget 12 függőleges oszlop tartja barokk faragású oszlopfőekkel. Ezek az év hónapjait szimbolizálják. A vízszintes, függőleges ritmust adnak a földszintes **padok**. A karzat és a padok kb. 1400 személy számára biztosítanak ülőhelyet. A karzat és a padok között lévő közlekedő utakat is beleszámítva, az álló és ülőhelyek száma 2200 körül van. Az **Úr asztala** neobarokk stílusú. Adakozásokból vagy ajándékként kerültek rá a szebbnél szebb terítők. A faragványokkal ékesített **szószék** a leghangsúlyosabb függőleges elem a déli oldalon, díszitetségénél fogva is kiemelkedik a falból. Szintén barokk elemeket tartalmaz. A déli fal ékessége még a négy szegmensíves záródású **ablak** szimbolikusan a négy évszakot jelenti. Funkciója, hogy beengedje a fényt a templomba. A nap járásának megfelelően derült időben érdekes fényritmust ír a falakra. Az egyszerű falak ellensúlya még a díszes **orgona** a nyugati oldalon, amelyet 1870-ben szereltek fel. Az orgona ára adakozásokból jött össze pl. 1867-ben Fodor Károly 1000 Ft-ot ajánlott fel az orgona elkészítésére. Az egyház szerződést kötött egy debreceni orgonakészítővel, aki 6000 Ft-ért vállalta a ma is meglévő csodálatos hangú díszes orgona elkészítését. 1941-ben *vitész Maklár Lajos* kántor és karnagy tervei alapján megnagyobbították, az 1980-as évek elején elektronikusan is korszerűsítették. Sípjai szép függőleges ritmust adnak. A templom falai századokig fehérek voltak, újabban törekvések vannak a fehér szín egyhangúságának megtörésére. Jelenleg a falak pasztell-sárgák, s rajtuk néhány színes, szimbolikus kép látható. A szószékkal szembeni falon három kép van: középen a református címer ettől balra a szívből kinövő búzakalász. Jobbra dekoratív sugarakat árasztó égő gyertya. A keleti falon, a szentháromság jelképet láthatjuk, a déli falakon a két portikusz felett a szószéktól jobbra az úrvacsora jelképei a kenyér és a kehely, balra a nyitott könyv, a görög ábécé kezdő és záró betűjével: az alfával és az omegával. Ezeket az egyszerű, de nagyon kifejező szimbólumokat 4-4 palmaág övezi.”¹ 2000-ben parkettára cserélték a padlóburkolatot, és korszerű fűtést szereltek be. A külseje és a belseje is megújult a templomnak. Gondos kezek őrzik a tisztaságot és a rendet, így a templom meg tudta őrizni régi fényét és hírét.

Dr. Tóth Endre professzor közel három évtizede a következőket idézte: *”Ebbe a templomba hat teljes templom van beépítve, s ezért nem készült másik harmadik s hatodik templom. Szükségképpen ebbe kellett beépíteni az előzőek romfalait, s mindig fel is építették, lelkes adakozásokból, közadakozásokból bő kezű adakozásokból.”*

A város szerkezetében központi helyet elfoglaló épület látványa ma is, és valószínűleg a jövőben is meghatározó lesz. Nem véletlen tehát, hogy ezt a jó arányú, gyönyörű templomot az ország egyik legszebb református templomaként tartják számon.

Erődfal története:

„A hajdú városok, így Nánás is katonai jellegű település volt. A mai belváros területén volt a belső város. Itt laktak meglehetősen zsúfoltságban az idetelepült hajdúk... A belső városon kívül volt egy külső város is. Ebben folyt a gazdasági élet. A két városrész között volt az ún. Árokajja, az első védelmi vonal. Vízrel telt árok volt ez, mögötte egy széles és meglehetősen magas, sárból és vályogból épített, gerendákkal megerősített, szúrós-tővises gledicsiával benőtt fal. Csak a négy közlekedési út végén lévő kapukon lehetett a városba bejutni, vagy onnan kimenni. Volt azonban ezen kívül egy belső köépítményű erődítmény is, a két útvonal kereszteződésénél a város közepén fekvő templomerőd...Az őrtornyot és a templomot négyszög alakban erős kőfal vette körül. Magassága 4-5m. szélessége 2 méternyi lehetett, elől több egymás feletti, másutt egy sor lőréssel. Nem terméskő, hanem téglából volt az anyaga. Négy sarkán egy-egy kazamata, bástyaszerű kisebb strázsatorony volt, amelyben szintén fegyvereket és lőport tároltak. A kőfalon boltíves, erős kapuk voltak, és belül, de itt-ott kívül is gyámozlopokkal erősítették meg.”² Az akkori templomot, legjobban, az 1860-ban

¹ Nánási Kalendárium (2007.) /167-170. oldal/

² A Hajdúnánási Református Műemlékjellegű Templom története – Winkler Lajos szocialista brigád által készített anyag a „Korunk valósága” című közművelődési vetélkedőre (1987) /5-6. oldal/

megjelent Vasárnapi Újság grafikusa ábrázolja. E rajzon még jól látható a templomot körülvevő „kőkerítés” vagyis még a XVI. századból való erődfal.

Az erődfal lebontása:

A „kőkerítés” sorsa a Vasárnapi Újság cikkének megjelenését követően néhány évvel megpecsételődött, elbontása pedig egy újabb nagymérvű, a templomot érintő átalakításhoz, felújításhoz kapcsolódott. Az erődfal lebontása az Egyházugyűlés 1866. április 13-i ülésén merült fel. Véglegesen április 15-én döntöttek a sorsáról, amikor kimondták: „...a templomnak kőkerítése több helyen annyira elgyengült, hogy naponként annak kidőlésétől lehet tartani: a kerítés elbontassék, és a kijavított templom a debreczeni nagy templom formájára kerül béburkoltassék, terasírozassék. Végzés: Ezen pont változás nélkül elfogadtatik.” (Az 1866. április 13-i jegyzőkönyv 6. pontjának részlete) A bontás valószínűleg lassan haladt, ugyanis Pákozdi Lajos lelkész arról panaszkodott az Egyházugyűlésnek, hogy a „cassamatákban” tárolt terményeit folyamatos károsodás éri. Ezért kéri ezek mielőbbi lebontását és a bontott téglákból új terménytároló megépítését. Az Egyházugyűlés 1867. március 17-én tartott ülésén így határozott: „Lelkész és egyháztanácsi Elnök Tiszt. Pákozdi Lajos úr folyamodik, hogy miután a Cassamaták melyekben ő élés terményeit eddig is tetemes kárral tartotta, a közelebbi időben lerontassanak, cserepes padja ily célra szinte nem alkalmas, élés kamrája pedig nem hogy élet tartónak, de még rendeltetésének sem felel meg, a templom kerítéséből kikerülő téglá anyagból, egy magtár mielőbbi elkészítését méltóztassék az egyháztanács elrendelni. Végzés: Teljesen méltányolja az egyháztanács folyamodó kérését, s mihelyt a templom és egyéb függőben lévő építkezések be lesznek végezve, ha lehetséges még ez év folyamán, kérését fő teendői közé sorozza.” (Részlet az 1867. május 22-i egyházugyűlési jegyzőkönyvből 3. pont) Ezen kérés jól bizonyítja, hogy a bástyák termény tárolására is szolgáltak. Létük utolsó szakaszában kizárólag ez volt a feladatuk. A „veszélyes templomkerítés”-t egy hónapon belül teljesen lebontották, a falait alkotó téglákat pedig eladták. Az Egyházugyűlés 1867. május 22-i ülésén a jelenlévők kérdéseket tettek fel az építető bizottmányhoz a bontással kapcsolatban. Az iránt érdeklődtek, hogy „... a templom kerítéséből kikerült tégláknak miként történt a kiszedése, a mennyiségét illetőleg...” hogyan tud számot adni. (Részlet az 1867. május 22-i egyházugyűlés jegyzőkönyvből 3. pont) A válaszokat a május 35-i ülésen válaszolták meg. „Az építető bizottmány f. hó 22-én tartott ülése 2. sz. határozatában hozzá idézett azon kérdésre, hogy a templom kerítéséből mennyi téglá került ki, és mibe került azok kiszedése? Nagy Gábor algonnok jelenti, hogy: A téglák ezereként kiszedése 1 frt 20 ceba az összeg 105 ezer lévén, a reáértett költség 120 frt. Lesz. Tudomásul vétetik.” (Az 1867. május 25-i ülés jegyzőkönyvének 2. pontja) Az építető bizottmány jelentéséből kiderül, hogy a három évszázados erődfal léte bevégeztetett. A korábbi erődfal néhány méternyi falszakaszát rekonstruálták, itt állítottak emléket a világháború áldozatainak.

Torony:

A reformátusok a katolikusoktól vették át a templomokat, tornyokat. Ezeket az építményeket a protestánsok rendeltetésszerűen használták. Nánáson a XVII.-XVIII. században külön állt a templom és a torony. A torony nemcsak a harangok háza, hanem őrtorony szerepét is betöltötte. Részben ellenség közeledtét, részben tüzet jelzett megfelelő harangszóval. A későbbiekben harangszó jelezte, ha valaki meghalt a településen. Másként szólt a harang férfi, nő és gyermek esetében. A későbbiekben „pompáztak” is az elholtnak. A pompázás nagy haranggal történt, száma és hossza a család gazdagságától függött. 1810-ben épült fel a torony, ez a formája még eltér a jelenlegitől, 1831-ben nyerte el a mostani formáját. Legérdekesebb része a copf stílusú tetőzet a két sorban elhelyezett összesen 8 fiatoronnyal.

Súgáratornyonak is nevezzük, mert 62 méter magas és messzire ellátni belőle. Korábban 3 harangja volt, melynek hangját messze a hajdúnánási határban is hallották. Nép dalok is születtek róla.

„Az Istennek bölcsessége és igazgatása szerint ezen főjúníusnak 14-k estveli 9 és 10 óra között, egy tüzes mennykő, Tornyunok tetejére szállván, mely tűz, mind a Toronynak tetejét mind pedig a Toronyban volt három Harangokat órával együtt meg emésztvén.” (MNL. HBML. HbFL. V. A 301/a 8. 49p. Nao. 379.) A harangot 1793 júliusában önti egy egri Justh Rozália nevű harangöntő asszony. ”(MNL. HBML. HbFL. V. A 301/a 8. 55p. Nao. 421.) Az egyház 1794-ben egy új harangot öntetett. „Régi nagy harangnak” nevezték.

A körirata az alábbi volt: „A nemes hajdúnánási szent ecclesia öntette 1794-ben.”

1848-ban három harang volt, de ezeket elvitték, hogy rézágyút készítsenek belőlük. Lakossági felajánlásból új harangokat öntettek. „Csohány Miklósné 1882-ben 500 forintot hagyott harang készítésére. Nagy Sándor és neje Kovács Zsuzsanna öntették a kis harangot. Súlyá

252 kg volt és 600 forintba került. Felirata ez volt: „Nagy Sándor egyházi főgondnok és neje Kovács Zsuzsánna”³

1891-ben a déli, vagy „Vitéz keringőt” Vitéz Sándor és neje Magyar Zsuzsanna készítették.

Súlya 618kg volt. Felirata: „*Forrón szeretett egyházunk, a hajdúnánási ev. Ref. Egyháznak Vitéz Sándor és neje Magyar Zsuzsánna. Nem nekünk uram, hanem a Te nevednek adjon dicsőséget Ezen kívül tettek egy 200 Ft értékű harangalapítványt, hogy a harangok esetleges javítása a város a kamatokat felhasználhassa.*”³ 1891-ben özv. Fodor Gáborné készítetett egy 2143 kg-os harangot, amit az „öreg” Sárának neveztek el. Felirata: „*A jó Édesanyámnak, a hajdúnánási ev. ref. Egyháznak hálás leánya Sóvári Soós Sára, özv. Fodor Gáborné, elébb Keserű Mihályné. Jertek menjünk fel Jákob istenének házába, hogy megtanítsa az Ő utaira. Esaias II. 3.*”³ Az összes harangnak női keresztnévet adtak.

A előbb említett harangokat 1917-ben elvitték a világháborúba, melyek nem kerültek vissza. 1925-ben a város és a lakosság adakozásából négy harangot csináltattak, a régiéket pótlására. Míg a harangok el nem készültek, addig a hatosztályos gimnázium harangját vitték fel a toronyba. „*A harangokat Sopronban öntötték Seltenhofer Frigyes Fiai elnevezésű harangöntő gyárban.*”³

A II. világháborúban is meg kellett válniuk két harangtól, de ezeket máig senki nem pótolta. Jelenleg egy nagy és egy kicsi harang foglal helyet a toronyban. 1972-ben villamosították a harangozást, melyet megelőzően kézzel történt a harangozás. Ekkor még nem volt óra a toronyban, a harangozók minden órát sípjal jelentettek. A toronyórát 1796-ban szerelték a toronyba. *Debrecenbe mentek árajánlatokat kérni. Heinn Ferenc órás mesterral állapodtak meg. Egy évet kapott az elkészítésére. Három év jótállást vállalt rá. (MNL. HBML. HbFL. V. A 301/a 8. 146p. Nao. 408.)* Az óra többször meghibásodott, megjavították. 1989-ben elektromos hajtásúvá szerelték át.

A toronyban illetve a tornyon 1866-ban, 1894-ben és 1967-ben végeztek nagyobb javításokat. Legutóbb 2006-ban láthattunk munkásokat a toronysisak tetején. „*Patai István néprajzi szakdolgozatában figyelemre méltó tényeket közöl a torony tájolásáról: „A templom tornya fix tájolási pont. Pontosan tájol K-Ny-i és É-D-i irányban. A torony tehát nemcsak védelemre szolgált, a régi időkben, nemcsak tűz megfigyelésére használták, hanem pontos tájolási, csillagászati megfigyelőhely is volt. Nem véletlen a pontos tájolás, a négy égtáj felé való kitekintés lehetősége. A mai műszerek pontosan ugyanazt a helyet jelölik, mint évszázadokkal ezelőtt, a templom építői, átalakítói és mesterei.*”³

A város szerkezetében központi helyet elfoglaló épület látványa, ma is és valószínűleg a jövőben is meghatározó lesz. Nem véletlen tehát, hogy ez a gyönyörű jó arányú templomot az ország egyik legszebb református templomaként tartják számon.

„*Szeressétek a templomot,
hol Ige szól és szól az ének,
s azoknak, kik el nem jöttek
mondjátok el: kik hisznek,
élnek, s Istenben bíznak szüntelen.*”

(Részlet Csiha Kálmán: Szeressétek a templomot c. verséből)

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Tisztelettel kérjük a hajdúnánási Református Templom **Hajdú-Bihar Megyei Értéktárba** történő besorolását, illetve a Magyar Értéktár felé történő továbbajánlását az alábbiak okán:

A református jelző kettős tartalommal bír. A szó maga annyit jelent: re-formált, vissza-alakított, eredetire visszaállított. Városunk református közösségének, s magának a reformációnak is legfőbb célja, hogy az egyház közösségi életét, valamint az egyház tagjainak személyes életét is Isten akarata szerint, a Szentírás tanításának megfelelően alakítsa ki, ahhoz formálja. Másrészt a hitvallás tanításához való elkötelezett ragaszkodást is jelenti.

Mindezek által elengedhetetlen, hogy „besegítsen” a jegyes oktatásokba, előmozdítsa a fiatal házaspárok ismerkedését, kisközösségekbe szervezését. Az egyházi élet szerves részét képezi a meg nem keresztelt gyerekek keresztelezésének előkészítése, a gyerekek vallásos nevelése, illetve a házasság

³ Hajdúnánási Református Egyházközség Jubileumi Évkönyve (1617-2007) /20-21. oldal/

hétvégék szervezésében való aktív részvétel. Ezek a szertartások mind-mind hozzájárulnak városunk közösségi életéhez, annak formálásához, melyek elengedhetetlen részét képezik Hajdúnánás vallási továbbfejlődésének. Ezen eseményeknek a református templom ad otthont.

A hajdúnánási református templom története a messzi múltba nyúlik. Az első emlékek 1221-ből, „Nánás monostoraként” említik a mai város helyén állt egykori falut. Így nemcsak a város nevét eredeztethetjük ebből az időkből, de valószínű, hogy ez a monostor lehetett a mai templom elődje is. 1606-ban, a hajdúk letelepedése után a református egyház is megalakult.

A templom épületén jellemző klasszicizáló hatás mellett a korábbi barokk építés nyomai is megtalálhatók. A templom az idők során többször elpusztult a török dúlás és a tűzvészek miatt, de mindig újjáépült a régi anyagokból és a nagylelkű adakozásoknak köszönhetően. Az ide érkezőnek messziről mutatja az utat a város jelképe, a Tompa Mihály által is megénekelt

"nánási sűgártorony", amely a maga 62 méterével a környék legmagasabb templomtornya.

A 1800-as években erődfal vette körül, amit 1867-ben végleg lebontottak.

Az erődfal egy szakaszát 1990-1991-ben rekonstruálták és itt állítottak emléket a világháború áldozatainak.

A hajdúnánási református templomot az ország egyik legszebb templomaként tartják számon. A város szerkezetében központi helyet elfoglaló épület látványa ma is, és remélhetőleg a jövőben is meghatározó lesz.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

1. Hajdúnánási Református Egyházközség Jubileumi Évkönyv (1617-2007)
(15-22. oldal)
2. Nánási Kalendárium és Helytörténeti Olvasókönyv 2007. (166-173. oldal)
3. Dráviczki Imre: Hajdúnánás földrajzi nevei I. rész Határ (1990.) (162-164. oldal)
4. Takács Ede: Hajdú-Nánás és temploma (Vasárnapi Újság 1860. 7. év f., 78. oldal)
5. http://nanastv.hu/a-hajdunanas-reformatus-templom-video_59ccc31ec.html
6. <http://vendegvaro.utazom.com/reformatus-templom-hajdunanas> (fotó)
7. <http://www.hajdunanas.hu/vakbarat/turizmus.php?menu=hajdunanas-bemutatkozik>
8. <http://egykor.hu/hajdunanas/udvozlet-hajdunanasrol-a-reformatus-templom-kepevel-1903-bol/905>
9. <http://refdunantul.hu/hir/mutat/8594/>
10. <http://www.magyarharangok.hu/hajdunanas.html>
11. MNL. HBML. MBFL. V. A 301/a 7. k. 440 p. Nao. 183.
(Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú-Bihar Megyei Levéltár Hajdúböszörményi Fiók Levéltár)
12. MNL. HBML. MBFL. V. A 301/a 7. k. 585 p. Nao. 231.
13. MNL. HBML. MBFL. V. A 301/a 7. k. 588 p. Nao. 243.
14. MNL. HBML. MBFL. V. A 301/a 7. k. 613 p. Nao. 371.
15. MNL. HBML. MBFL. V. A 301/a 7. k. 621 p. Nao. 414.
16. MNL. HBML. MBFL. V. A 301/a 7. k. 622 p. Nao. 422.
17. MNL. HBML. MBFL. V. A 301/a 7. k. 649 p. Nao. 52.
18. MNL. HBML. MBFL. V. A 301/a 8. k. 49 p. Nao. 379.
19. MNL. HBML. MBFL. V. A 301/a 8. k. 146 p. Nao. 408.

8. *A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: -*

III.

MELLÉKLETEK

1. *Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja:*



Református Templom



Harmónia és egyszerűség
Szerző: Nagy Gábor



Hajdu-nánási Református Templom (Vasárnapi Újság 1860)



Hajdúnánás Főtere



*Felirat a paláston:
Az 1914-18-iki világháborúban céljaira igénybe vett harangok pótlására öntette a
Hajdúnánási Református Egyház közössége az 1925-ik évben*





Hajdúnánási Református Templomerőd felújítása



Copf stílusú tetőzet



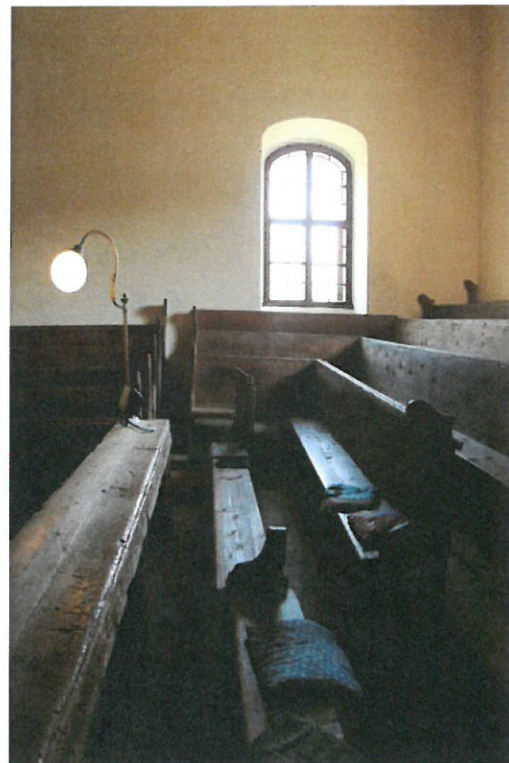
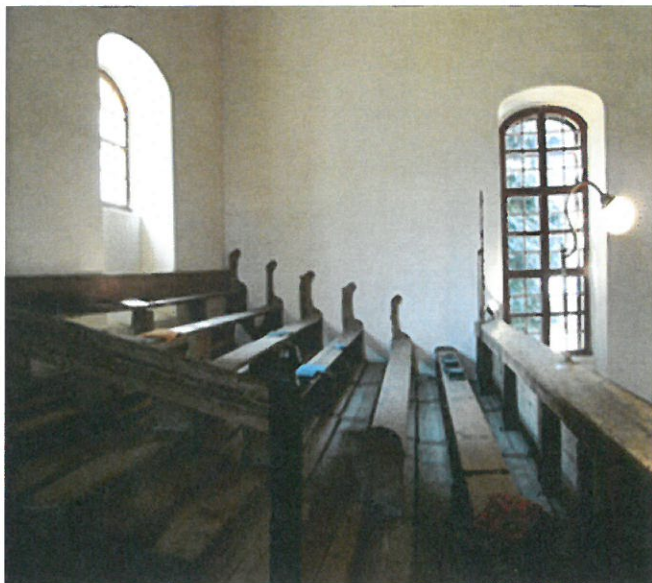
*A „súgártorony” – a felvételen jól látszik az egykori szépmívű templomkerítés is.
Előtte a Hősök szobra*



Református Templom-templombelső



*Ev. ref. templom
(képeslap)*



Karzat



Szószerék

2. *A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek:*
3. *A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat:*